

JAMSTVENI KAPITAL HRVATSKIH BANAKA U SVIJETLU NOVIH BAZELSKIH STANDARDI²

SAŽETAK

Autor u radu definira pojam i način formiranja jamstvenog kapitala banke te ukazuje na njegove temeljne funkcije: osnivanje banke, pribavljanje sredstva za poslovanje, zaštita vjerovnika u slučaju likvidacije banke, pokrivenost neočekivanih gubitaka i regulativna funkcija. Prikazana je visina i struktura kapitala te kretanje veličine koeficijenta adekvatnosti hrvatskih banaka unatrag nekoliko godina. Obrađena su obilježja novih Bazelskih standarda u svezi formiranja kapitala, izračunavanja koeficijenta adekvatnosti s uključenim kreditnim, tržišnim, operativnim i drugim rizicima, nadležnosti i obveze Hrvatske narodne banke kao supervizora banaka, tržišna disciplina te problematika prilagodbe hrvatskih banaka novoj regulativi.

Ključne riječi: banka, kapital banke, funkcije jamstvenog kapitala, Bazelski standardi

1. Uvod

Poslovne banke prikupljaju depozite i pribavljaju novčana sredstva od fizičkih i pravnih osoba u zemlji i u inozemstvu i na ta sredstva plaćaju pasivnu kamatu, koja im čini rashod u poslovanju. Sredstva ulažu prvenstveno u kreditne i nekreditne plasmane kako bi naplatile aktivnu kamatu kao najznačajniji dio prihoda. Sve stavke u pasivi banke, koje predstavljaju tuđe izvore, imaju utvrđene rokove dospijeca i banke su ih dužne zajedno s kamatama staviti na raspolaganju vlasnicima prema ugovoru. S druge strane, ulaganja u kreditne plasmane, vrijednosne papire, dionice, stalna sredstva itd. više ili manje su upitna. Može se zbiti, da dužnik iz bilo kojeg razloga nije u stanju uredno vraćati glavnice i podmiriti kamatu ili je tržišna vrijednost ulaganja radi promjene kamatnih stopa, valutnih tečajeva ili drugih razloga smanjena. Dakle, stavke u aktivi banke uvijek su više ili manje rizične.

¹ Redoviti profesor Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci

² Članak primljen: 12. 06. 2003.; Članak prihvaćen: 12. 11. 2003.

Rizike nije lako predvidjeti i njima upravljati, a još je teže poslovanje banke u cijelosti zaštititi od nepovoljnih učinaka koje pojedini rizici mogu uzrokovati na račun dobiti i gubitka, novčane tijekove i vrijednost banke. To je temeljni razlog zašto banke nastoje povećati svoj kapital i formirati razne vrste rezervi kako bi u slučaju nepredviđenih gubitaka, koje nije moguće podmiriti tekućim prihodima, imale dovoljno sredstava kojima će te gubitke pokriti i tako osigurati nesmetano poslovanje banke u budućnosti.

U ovom radu obrađeni su (1) pojam i sastavni dijelovi jamstvenog kapitala banke, (2) njegove funkcije, (3) kretanje visine i strukture jamstvenog kapitala u hrvatskim bankama te (4) problemi koje očekuju hrvatske banke u prilagodbi odredbama novih Bazelskih standarda o kapitalu.

2. Pojam i sastavni dijelovi jamstvenog kapitala banke

Jamstveni kapital je računska kategorija i sastoji se od više vrsta izvora.³ Najopćenitije, jamstveni kapital zbroj je osnovnoga i dopunskog kapitala I i II. Banka može formirati dopunski kapital bez ograničenja, ali u jamstveni se računa samo iznos koji je jednak i manji od iznosa osnovnoga kapitala.

Jamstveni kapital izračunava se na slijedeći način

1. Bruto osnovni kapital
2. Odbici od bruto osnovnoga kapitala
3. **Osnovni kapital (1-2)**
4. Bruto dopunski kapital I i II
5. - Odbici od dopunskoga kapitala
6. **Dopunski kapital (4-5)**
7. Dopunski kapital koji se uključuje u jamstveni (najviše do visine osnovnoga)
8. Bruto jamstveni kapital (3+7)
9. - Odbici od bruto jamstvenog kapitala
10. **Jamstveni kapital (8-9)**

Osnovni kapital

U osnovni kapital banke ulaze izvori koji su .

- a) bezuvjetno nepovratni;
- b) za vrijeme poslovanja stoje u cijelosti na raspolaganju za pokriće gubitaka banke;
- c) u slučaju stečaja odnosno likvidacije banke u cijelosti stoje na raspolaganju za podmirenje gubitaka nakon što su podmirene obveze prema svim drugim vjerovnicima banke.

³ Prema: Odluka o adekvatnosti kapitala banaka, Narodne novine, broj 17/2003.

Osnovni kapital čine:

- uplaćeni kapital ostvaren prodajom dionica banke osim kumulativnih povlaštenih dionica;
- rezerve formirane na teret dobiti nakon njezina oporezivanja;
- zadržana dobit;
- dobit tekuće godine koja se namjerava rasporediti u osnovni kapital;
- kapitalna dobit ostvarena na osnovi kupnje i prodaje vlastitih dionica banke te
- rezerve za vlastite dionice.

Od **osnovnoga kapitala** odbijaju se:

- gubici proteklih godina;
- gubitak tekuće godine;
- kapitalni gubitak ostvaren na osnovi kupnje i prodaje vlastitih dionica banke;
- nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licencija, patenata i zaštitnih znakova;
- stečene vlastite dionice;
- neotplaćeni iznos kredita koji je banka odobrila za kupnju dionica banke osim za kumulativne povlaštene dionice.

Dopunski kapital I čine:

- uplaćeni kapital ostvaren prodajom kumulativnih povlaštenih dionica;
- posebne rezerve za neidentificirane gubitke;
- sredstva stečena izdavanjem hibridnih instrumenata, ako su oni neosigurani, imaju rok dospijea preko pet godina, stoje na raspolaganju za pokriće gubitaka iz tekućeg poslovanja, a isto tako pri stečaju odnosno likvidaciji te ako ih nije moguće isplatiti vjerovnicima prije dospijea;
- podređeni instrumenti, ako su neosigurani, imaju rok dospijea preko dvije godine, stoje na raspolaganju za pokriće gubitaka pri stečaju, odnosno likvidaciji te ako su neotplativi prije dogovorenog datuma otplate.

Od **dopunskog kapitala I** odbijaju se:

- stečene vlastite kumulativne povlaštene dionice;
- iznos posebnih rezervi za neidentificirane gubitke koji prelazi 1,25% ukupne kreditnim rizikom ponderirane aktive;
- iznos podređenih instrumenata koji prelazi 50% osnovnoga kapitala;
- potraživanja i potencijalne obveze osigurani hibridnim i podređenim instrumentima banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital I;
- neotplaćeni iznos kredita koji je banka odobrila za kupnju kumulativnih povlaštenih dionica.

Dopunski kapital II čine podređeni instrumenti koji su neosigurani, s rokom dospijea od najmanje dvije godine, neotplativi prije dogovorenog datuma otplate te moraju biti

raspoloživi kako bi mogli postati dio osnovnog kapitala banke i tako apsorbirati gubitke, ako se stopa adekvatnosti kapitala smanji ispod 1% stope propisane zakonom.

Od bruto jamstvenog kapitala oduzimaju se:

- ulaganja u druge banke i financijske institucije u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija;
- ulaganja u druge banke i financijske institucije u iznosu do 10% njihova kapitala koja prelaze 10% jamstvenog kapitala banke za koji se kapital izračunava;
- potraživanja od pravnih osoba koje su u vlasništvu banke, kao i potraživanja od članova uprave, članova nadzornog odbora, njihovih obitelji i sl. ako su uspostavljena uz povoljnije uvjete od tržišnih ili ako uvjeti ne odgovaraju načelima sigurnoga i stabilnoga bankovnog poslovanja;
- potraživanja osigurana dionicama drugih banaka koje ne kotiraju na priznatim burzama.

Temeljem navedenog proizlazi da je jamstveni kapital računaska kategorija i sastoji se od većeg broja stavaka koje čine pasivu banke, ali se međusobno razlikuju po mnogim obilježjima.

- Dionički kapital pripada dioničarima, sredstva pribavljena izdavanjem hibridnih i podređenih instrumenata uplatiteljima, a rezerve banci kao dioničkom društvu koje će se tek u slučaju prestanka rada, odnosno poslovanja banke isplatiti dioničarima.
- Zakonske rezerve formiraju se temeljem propisa, a dionički kapital, hibridni i podređeni instrumenti dragovoljno uplatom vlasnika sredstava.
- Dionički kapital i rezerve su nepovratni sve dok banka posluje, dok hibridni i podređeni instrumenti imaju rok dospijea.
- Na dionički kapital isplaćuje se dividenda, na hibridne i podređene instrumente ugovorena kamata, a rezerve banke nemaju takav trošak.
- Sredstva koja čine dionički kapital, hibridne i podređene instrumente pribavljaju se na tržištu, dok se razni oblici rezervi formiraju iz poslovanja banke.
- Rezerve za neidentificirane gubitke formiraju se na teret rashoda, a zakonske i statutarne iz dobiti nakon oporezivanja.
- Podređeni instrumenti mogu poslužiti samo za pokriće gubitaka iz tekućeg poslovanja, dok se osnovni kapital (dionički i zakonske rezerve) i dopunski kapital (kumulativne povlaštene dionice, hibridni instrumenti i rezerve za neidentificirane gubitke) mogu upotrijebiti ne samo za pokriće gubitaka iz tekućeg poslovanja, već i u slučaju stečaja, odnosno likvidacije banke.
- Banka plaća na povlaštene dionice zagarantiranu dividendu, na redovne dionice dividendu ovisno o rezultatu poslovanja (dobitku) i odluci skupštine, na hibridne i podređene instrumente ugovorenu kamatu, dok na sredstva raznih oblika rezervi nema nikakvih posebnih izdvajanja, odnosno isplata.

- Vlasnici redovnih dionica, uz ostala prava, imaju pravo upravljanja bankom, dok imatelji hibridnih i podređenih dionica osim na kamatu nemaju druga prava ili pogodnosti.

Poznavanje obilježja pojedinih vrsta izvora koji čine jamstveni kapital podloga je banci za utvrđivanje i provođenje politike upravljanja kapitalom.

3. Funkcije jamstvenog kapitala

Jamstveni kapital banaka ima one funkcije koje proizlaze iz obilježja pojedinih elemenata, odnosno namjena za koje se mogu upotrijebiti pojedine stavke koje čine osnovni i dopunski kapital. Bez obzira što ima nekih razlika u tim dijelovima, ipak se može naglasiti pet funkcija jamstvenog kapitala⁴. Prva je osnivanje banke, druga je pribavljanje novčanih sredstava za poslovanje, treća je pokriće neočekivanih gubitaka, četvrta je zaštita vjerovnika u slučaju likvidacije odnosno stečaja banke, dok je peta funkcija regulativna, prema kojoj se izračunavaju različiti parametri u poslovanju banke.

a) Osnivanje banke

Člankom 15. Zakona o bankama⁵ utvrđen je najmanji iznos temeljnog kapitala potreban za osnivanje banke. Sredstva trebaju biti u cijelosti uplaćena u novcu i osnivači banke za to primaju dionice. U temeljnom, odnosno dioničkom kapitalu kao sastavnom dijelu jamstvenog kapitala najmanje tri četvrtine moraju biti redovne dionice, odnosno tijekom poslovanja banka ne smije imati u svom temeljnom kapitalu povlaštenih dionica više od jedne četvrtine svih izdanih dionica.

b) Pribavljanje sredstava za poslovanje

Budući da su sve stavke jamstvenog kapitala dijelovi financijskog potencijala, odnosno pasive bilance, tako formirana sredstva koriste se u tekućem poslovanju. To znači, da se ulažu u stalna sredstva, vlasničke uloge, kreditne i nekreditne plasmane, odnosno drže u obveznoj pričuvu i pričuvama likvidnosti. Dakle, što je veći jamstveni kapital, banka će imati više sredstava za obavljanje svog redovitog poslovanja.

c) Pokriće neočekivanih gubitaka

Ukoliko banka u svom poslovanju ne ostvaruje dostatne prihode za pokriće tekućih rashoda, odnosno nema dovoljne rezerve za pokriće identificiranih gubitaka po plasmanima i preuzetim potencijalnim obvezama ili u slučaju iznenadnih gubitaka uzrokovanih valutnim, kamatnim, operativnim i drugim rizicima, tada će koristiti pojedine stavke jamstvenog kapitala za pokriće takvih gubitaka. Pokriće gubitaka u tekućem poslovanju obavlja se na način kako to utvrdi skupština banke. Pri tom će se, dakako, prvo iskoristiti razni oblici rezervi, a tek u slučaju da su rezerve nedostatne,

⁴ Usporedi: - Saunders, A., (2000.), *Financial Institutions Management*, Irwin McGraw-Hill;
- Sinkey, J. (2000.), *Commercial Bank Financial Management*, Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey

⁵ Zakon o bankama, Narodne novine broj 84/2002.

koristit će se zadržana dobit, sredstva pribavljena izdavanjem hibridnih instrumenata, kapital dioničara itd.

d) Zaštita vjerovnika

Četvrta funkcija jamstvenog kapitala jest zaštita vjerovnika u slučaju likvidacije odnosno prestanka rada banke. Bez obzira da li banka prestaje s radom zbog velikih gubitaka ili temeljem odluke dioničara, potraživanja vjerovnika, a to su domaće i strane fizičke i pravne osobe, treba isplatiti tako da se ukupna aktiva (stalna sredstva, potraživanja u nekreditnim i kreditnim plasmanima itd.) unovči i iz likvidacijske mase isplate vjerovnici. Naravno, vjerojatnost da potraživanja vjerovnika budu u cijelosti isplaćena veća je u onim bankama koje imaju veći nego u bankama koje imaju manji jamstveni kapital.

e) Regulativna funkcija

Peta funkcija jamstvenog kapitala je regulativna, što znači, da je jamstveni kapital osnovica prema kojoj se izračunava niz parametara kojima središnja banka regulira poslovanje banaka⁶. Najznačajniji parametri, odnosno pokazatelji koje se koriste u Hrvatskoj postupno se usklađuju s međunarodnim bankovnim standardima.

1. Temeljni kapital kao dio jamstvenog kapitala banke koja se osniva ne može u novčanom obliku iznositi manje od 40 milijuna kuna.
2. Iznos jamstvenog kapitala treba biti najmanje 10% od rizikom ponderirane aktive. Taj odnos naziva se adekvatnost kapitala. Rizikom ponderirana aktiva je zbroj knjigovodstvenih stanja odgovarajućih aktivnih bilančnih i izvanbilančnih stavki ponderiranih stupnjevima kreditnog, tržišnog i drugih rizika. Dakle, u izračun adekvatnosti kapitala banke prema odredbama Zakona o bankama iz 2002. godine osim kreditnog rizika, uključuju se i kapitalni zahtjevi za valutni rizik, robni rizik, kamatni rizik, rizik ulaganja u vrijednosne papire, postupanje s opcijama i sličnim proizvodima, rizik namire i rizik druge ugovorne strane, prekoračenja dopuštene izloženosti, operativni rizici i sl.
3. Izloženost Banke prema jednoj osobi, koja obuhvaća iznos svih tražbina po kreditima i drugim osnovama, ulaganja u vrijednosne papire i vlasničke uloge i preuzete obveze, ne smije prelaziti 25% jamstvenog kapitala.
4. Izloženost banke prema jednoj osobi koja je jednaka ili veća od 10% jamstvenog kapitala naziva se velika izloženost. Za zaključivanje pravnog posla kojim bi takva izloženost nastala ili se povećala potrebna je prethodna suglasnost nadzornog odbora banke.
5. Zbroj svih velikih izloženosti ne smije prelaziti 600% jamstvenog kapitala.

⁶ Regulativna funkcija jamstvenog kapitala u hrvatskom bankarstvu utvrđena je odredbama Zakona o bankama i podzakonskih akata kao što su Odluka o adekvatnosti banaka, Narodne novine, broj 17/2003., Odluka o ograničavanju izloženosti valutnom riziku, Narodne novine, broj 17/2003. itd.

6. Pojedinačna izloženost prema članovima uprave, članovima nadzornog odbora, prokuristima banke, osobama koje imaju ugovore o radu uz posebne uvjete i članovima njihove uže obitelji, pojedinačna izloženost prema dioničarima banke koji imaju 5% ili više dionica banke, kao i pravne osobe u čijem kapitalu banka ili članovi uprave i članovi nadzornog odbora imaju više od 20% udjela ne smije prelaziti više od 10% jamstvenog kapitala.
7. Ukupna izloženost banke prema osobama koje banka izravno ili neizravno kontrolira ne smije zajedno prelaziti 20% jamstvenog kapitala.
8. Pojedinačno ulaganje u kapital financijske institucije ne smije prelaziti 15%, a ukupna ulaganja u sve financijske institucije ne smiju iznositi više od 30% jamstvenog kapitala banke.
9. Ukupna ulaganja banke u zemljište, zgrade, opremu i uređenje poslovnog prostora ne smiju zajedno prelaziti 40% jamstvenog kapitala.
10. Izloženost ukupne devizne pozicije valutnom riziku ne smije prelaziti 20% jamstvenog kapitala. To znači da devizne obveze ne smiju biti veće od deviznih potraživanja, a devizna potraživanja od deviznih obveza u iznosu koji prelazi propisani postotak⁷.
11. Za izravno ili neizravno stjecanje kvalificiranog udjela, a to je 20% kapitala banke, kao i za svako daljnje stjecanje više od 20%, dakle 33%, 50% ili 75% kapitala banke potrebna je prethodna suglasnost HNB-a.
12. Ukoliko banka želi uložiti sredstva u iznosu većem od 10% svog jamstvenog kapitala da bi postupno ili odjednom stekla udjel u drugoj financijskoj instituciji ili drugom trgovačkom društvu mora prethodno pribaviti suglasnost HNB-a.

Sagledavajući funkcije jamstvenog kapitala može se zaključiti:

- da je banka sigurnija i stabilnija ukoliko ima veći jamstveni kapital, jer onda može apsorbirati veće iznose neočekivanih gubitaka bez posljedica na njezino poslovanje;
- da se poslovanje banke može mnogo jednostavnije organizirati, jer su ograničenja u pogledu odgovarajućih angažmana prema jednom zajmotražitelju ili prema skupini zajmotražitelja na višim razinama, ako je jamstveni kapital veći;
- da se banka jednostavnije može uklopiti u propisane parametre ako ima veći jamstveni kapital;
- da banka ima dobru osnovu za širenje svog poslovanja ukoliko ima dovoljan jamstveni kapital.

⁷ Prema: Odluka o ograničavanju banaka valutnom riziku, Narodne novine, broj 17/2003.

4. Visina i struktura jamstvenog kapitala hrvatskih banaka

Jamstveni kapital je računski a ne knjigovodstvena kategorija i predstavlja zbroj osnovnog i dopunskog kapitala od kojeg se oduzimaju odbitne stavke na razini pojedine banke. Ti odbici po iznosima nisu tako značajni da bi narušili sliku cjelokupnog bankovnog sustava. U tablici 1. prikazana je visina i udio kapitala u ukupnim izvorima banaka.

Tablica 1.

Kapital i ukupna pasiva hrvatskih banaka u razdoblju od 1999. do 2002. godine, na kraju razdoblja

- u mln kuna
 - udio u postotku (%)

Opis	1999.		2000.		2001.		2002.	
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Iznos	Udio
1. Osnovni kapital	11.043,7	11,8	13.318,6	11,9	13.696,2	9,2	16.508,8	9,5
2. Dopunski kapital	343,1	0,4	520,3	0,5	2.655,8	1,8	2.910,2	1,7
- Podređeni instrumenti	105,5	0,1	282,9	0,3	349,4	0,2	641,3	0,4
- Hibridni instrumenti	237,6	0,3	237,4	0,2	2.316,4	1,6	2.268,9	1,3
3. Ukupni kapital	11.386,8	12,2	13.838,9	12,4	16.360,0	11,0	19.419,0	11,2
4. Ukupna pasiva	93.522,9	100,0	111.837,7	100,0	148.629,8	100,0	174.139,2	100,0

Izvor: HNB, (2003.), Bilten o bankama, broj 6/2003, str. 22.

Ukupni kapital banaka krajem 2002. godine iznosi 19,4 mlrd. kuna i za 18,7% veći je u odnosu na prethodnu godinu. Udjel ukupnog kapitala u ukupnim izvorima banaka ima tendenciju laganog smanjenja kao posljedice nešto bržeg rasta financijskog potencijala (u 2000. 19,6%, u 2001. 32,9%, a u 2002. godini 17,2%) od rasta kapitala (u 2000. 21,5%, u 2001. 18,2%, a u 2002. godini 18,7%).

Osnovni kapital, koji čini 85,0% ukupnog kapitala, povećan je u 2002. godini za 20,5%, dok je dopunski kapital, koji čini 15,0% ukupnog kapitala, povećan za 9,6% prema kraju prethodne godine. Podaci u tablici ukazuju na vrlo intenzivan rast dopunskog kapitala u 2001. godini kada je povećan čak za 412% prema kraju prethodne 2000. godine. Osnovni razlog tako intenzivnog rasta dopunskog kapitala je povećanje hibridnih instrumenata. Banke su ih izdavale kako bi njima zamijenile postojeće inokredite i tako u velikom dijelu «izbjegle» obračun i izdvajanje obvezne pričuve u devizama koja se u 2001. godini nije obračunavala na sredstva prikupljena hibridnim instrumentima. Iz tih razloga je i udjel osnovnog kapitala u ukupnoj pasivi smanjen od 11,8% u 1999. na 9,2% u 2001. godini, dok je udjel dopunskog kapitala u istom razdoblju povećan s 0,4% na 1,8%.

Budući da banke ponekad izdaju hibridne i podređene instrumente ne samo za pribavljanje dopunskog kapitala, već da bi svoje poslovanje na najbolji način «prilagodile» nekim restriktivnim odredbama HNB-a, kao i da je osnovni kapital

pretežit dio ukupnog kapitala, u 1999. godini 97%, a u 2002. godini 85,0%, radi daljnje analize u tablici 2. prikazana je detaljna struktura osnovnog kapitala.

Tablica 2.

Visina i struktura osnovnog kapitala banaka, u razdoblju od 1999. do 2002. godine, na kraju razdoblja

- u mln kuna
 - udio u postotku (%)

O p i s	1999.		2000.		2001.		2002.	
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Iznos	Udio
1. Dionički kapital	8.219,7	74,4	8.549,9	64,2	8.966,5	65,5	9.772,1	59,2
2. Dobit /gubitak tekuće godine	466,4	4,2	1.123,2	8,4	570,0	4,2	1.925,5	11,7
3. Zadržana dobit	73,7	0,7	326,2	2,4	77,8	0,6	860,3	5,2
4. Zakonske rezerve	1.540,20	13,9	2.098,8	15,8	853,3	6,2	583,5	3,5
5. Statutarne i ostale kapitalne rezerve	743,8	6,7	1.220,5	9,2	3.228,7	23,6	3.367,4	20,4
U k u p n o	11.043,7	100,0	13.318,6	100,0	13.696,2	100,0	16.508,8	100,0

Izvor: HNB, (2003.), Bilten o bankama, broj 6, str. 24.

Promatrajući strukturu osnovnog kapitala banaka može se zapaziti:

- da je najznačajniji dionički kapital, ali se njegov udio smanjuje od 74,4% u 1999. na 59,2% u 2002. godini;
- da je dobit, odnosno gubitak tekuće godine vrlo promjenjiv dio kapitala, primjerice u 1999. i 2001. godini ostvareni su u nekim bankama gubici koji su smanjili ukupnu dobit i kapital bankovnog sustava, dok je u 2001. i 2002. godini ostvarena značajna dobit koja je povećala kapital banaka;
- da je zadržana dobit također vrlo promjenjiva kategorija, te da se u promatranom razdoblju njezin udio u kapitalu kreće od minimalno 0,7% u 1999. do maksimalno 5,2% u 2002. godini;
- da se udjel rezervi banaka, koje čine zakonske, statutarne i ostale koje ulaze u kapital, postupno, mada neravnomjerno, povećava od 20,6% u 1999. na 23,9% u 2002. godini;
- da su takve promjene u kapitalu banaka očekivane, jer je mnogo jednostavnije kapital povećati raspodjelom ostvarene dobiti u rezerve ili zadržanu dobit nego emisijom novih dionica.

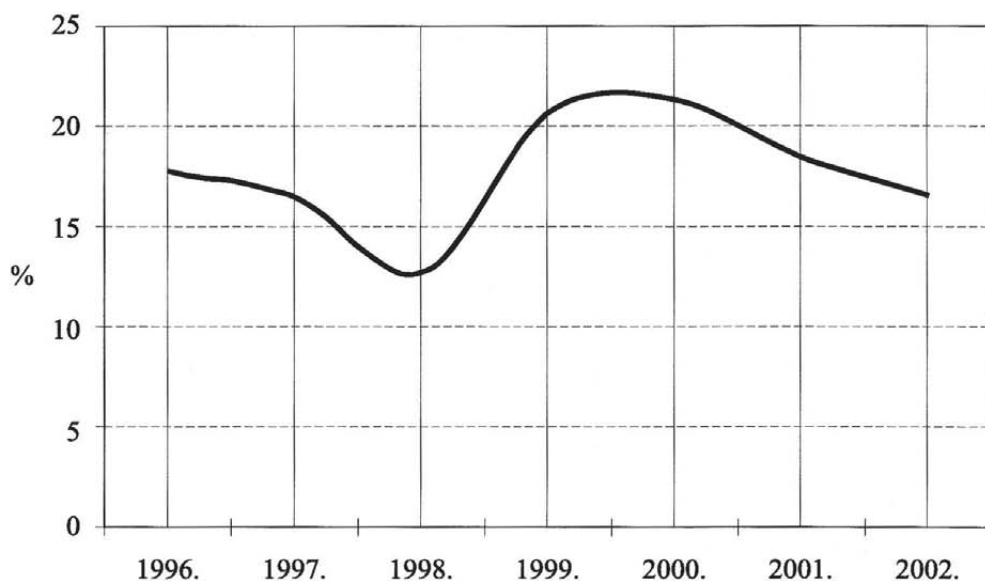
Adekvatnost kapitala kao pokazatelj odnosa između jamstvenog kapitala i kreditnim rizikom ponderirane aktive banaka treba biti minimalno 10%. Prema podacima HNB-a⁸ u proteklih nekoliko godina stopa se smanjivala od 17,7% u 1996. na 12,7% u

⁸ www.hnb.hr/publikac/prezent/spf-tablice/capital-adequacy.xls

1998. godini, da bi se zatim povećala na najvišu razinu od 21,3% u 2000. godini. Iza toga postupno se smanjuje na 18,5% u 2001. i na 16,6% u 2002. godini (grafikon 1.).

Grafikon 1.

Adekvatnost kapitala hrvatskih banaka u razdoblju od 1996 do 2002. godine
– stanje krajem godine

Izvor: www.hnb.hr/publikac/prezent/hbanking-sector.pdf

Takvo kretanje stope adekvatnosti kapitala posljedica je bržeg rasta ukupne aktive banaka od rasta jamstvenog kapitala, ali i promjene strukture aktive u kojoj je povećan udjel kreditnih plasmana, a smanjen udjel potraživanja od HNB-a, inozemstva itd., dakle povećana je rizičnost bančinih potraživanja⁹.

U narednom razdoblju može se očekivati slična tendencija, što znači, da će se brže povećavati ukupna aktiva banaka, posebno udio kreditnih plasmana, nego osnovni i dopunski kapital.

5. Prilagodba hrvatskih banaka novim odredbama o adekvatnosti kapitala

Sporazum o kapitalu kojeg je 1988. godine usvojio Bazelski odbor za superviziju postao je standard za banke širom svijeta i snažno je utjecao na bankovno poslovanje. Međutim, bankarstvo se sve više mijenja i usavršava tako da postojeći sustav

⁹ Prema podacima iz: HNB, (2003.), Bilten, broj 81, str. 23.

izračunavanja adekvatnosti kapitala nije dostatan, jer ne obuhvaća sve rizike s kojima se banka suočava. To znači, da stopa adekvatnosti kapitala izračunata prema postojećem standardu, ne mora biti dovoljno dobar indikator njezina financijskog stanja. Zbog toga je Bazelski komitet tijekom 2001. godine predložio izmjene standarda za regulaciju kapitala banaka iz 1988. godine. Ciljevi novog Bazelskog standarda su¹⁰:

- standard bi trebao razvijati sigurnost i stabilnost u financijskom sustavu, a kao takav, novi regulatorni okvir bi trebao barem održati sadašnju cjelokupnu razinu kapitala u sustavu;
- standard bi trebao nastaviti povećavati konkurentsku ravnopravnost;
- standard bi trebao uspostaviti opsežan pristup tretiranja rizika;
- standard bi trebao sadržavati takav pristup adekvatnosti kapitala koji je dovoljno osjetljiv na stupnjeve rizika koji su uključeni u položaj i aktivnosti banke;
- standard bi trebao biti usmjeren na međunarodno aktivne banke, iako bi njegovi temeljni principi trebali biti podobni za banke na različitom stupnju složenosti i sofisticiranosti.

Koncept promjena temelji se na tri stupa¹¹:

- a) Procjena rizika i izračun adekvatnosti kapitala,
- b) Nadzor nad adekvatnošću kapitala i
- c) Tržišna disciplina.

5.1. Procjena rizika i izračun adekvatnosti kapitala

Revidiran i unaprijeđen pristup polazi od pretpostavke da jamstveni kapital pokriva u određenom postotku, ne samo kreditnim rizikom ponderiranu aktivu i izvanbilančne stavke, već i ostale rizike s kojima se banka suočava¹². Ovaj pristup ne mijenja bitno sadašnji način izračunavanja jamstvenog kapitala, ali uvodi različite metode i mogućnosti mjerenja kreditnog, tržišnih i operativnih rizika.

a) Mjerenje kreditnog rizika

Bankama se ostavlja mogućnost da primjene standardizirani pristup, što znači, da se svim stavkama aktive i izvanbilančnim pozicijama dodjeljuje odgovarajući ponder rizičnosti, kako bi se izračunala «kreditnim rizikom ponderirana aktiva». U tom dijelu nema značajnijih promjena u odnosu na postojeći sustav¹³.

Banke mogu uspostaviti i vlastiti ili interni sustav rangiranja, što znači, afirmirati svoj rizični profil. U tom smislu pojedina banka treba obvezno utvrditi određene razrede

¹⁰ Prema: The Overview of the New Basle Capital Accord, Basle Committee on Banking Supervision, Basle, 2001., www.bis.org., str. 10.

¹¹ Ibidem

¹² HNB je u Odluci o adekvatnost kapitala iz 2003. godine prihvatila takav pristup i hrvatske banke primjenjivat će novu metodologiju počev od 1. siječnja 2004. godine.

¹³ Usporedi: Odluka o klasifikaciji plasmana i potencijalnih obveza banaka, Narodne novine, broj 17/2003.

izloženosti, definirati komponente rizika i pridržavati se minimalnih zahtjeva za primjenu internog sustava rangiranja. Podloga za uspostavu vlastitog sustava rangiranja je kvalitetno statističko praćenje bančinog portfelja ulaganja, ozbiljna procjena rizika i dobra metodologija vrednovanja. Za to banke trebaju odgovarajuću razinu znanja i sofisticirane pristupe obradi podataka zasnovane na modernoj informatičkoj tehnologiji.

U 2003. godini hrvatske banke primjenjuju standardni pristup vrednovanja kreditnih plasmana i izvanbilančnih obveza razrađujući detaljnije kriterije koje je utvrdila HNB. Za očekivati je, da će banke, svaka za sebe, postupno utvrditi vlastite kriterije mjerenja kreditnog rizika, u uvjerenju, da će im interno rangiranje smanjiti iznos jamstvenog kapitala potrebnog za pokriće kreditnog rizika.

b) Metodologija mjerenja tržišnog rizika

Tržišni rizik je vjerojatnost da će bančin portfelj izgubiti na vrijednosti radi nepovoljnih kretanja kamatnih stopa, valutnih tečajeva, cijena vrijednosnica i drugih čimbenika. Negativni učinci imaju posljedice na račun dobiti i gubitka, buduće novčane tijekove i u konačnici na vrijednost banke.

Za pretpostaviti je da će banke u praksi u početku primijeniti jedinstvenu metodu mjerenja tržišnog rizika na sveukupni portfelj svojih ulaganja, a zatim postupno uvoditi posebne metode mjerenja valutnog, kamatnog i ostalih rizika zasnovane na statičkim i dinamičkim modelima simulacije. U tom smislu razvijeno je u bankovnoj teoriji, a i primijenjeno u praksi banaka u gospodarski razvijenim zemljama više pristupa, od jednostavnijih kao primjerice analiza jaza, analiza prosječnog vremena trajanja (duration) itd., do složenijih kao što su metode «Value at Risk» (VaR), «Risk Metrics», Monte Carlo simulacije itd.¹⁴. Za primjenu različitih metoda potrebno je znanje i vještina bankovnih zaposlenika i menagera te kvalitetna bančina statistika, ali i statistika na razini cjelokupnog gospodarstva.

c) Metodologija mjerenja operativnog rizika

Operativni rizik je vjerojatnost izravnih ili neizravnih gubitka koji prizlaze iz neodgovarajućih internih procesa, ljudi i sustava ili iz vanjskih događaja¹⁵. Bazelski komitet za bankovnu superviziju preporuča tri različita koncepta mjerenja operativnog rizika i to: pristup temeljnog indikatora, standardizirani pristup i pristup internog mjerenja.

Pristup temeljnog indikatora povezuje potrebnu razinu kapitala banke za pokriće operativnog rizika s indikatorom koji predstavlja njenu ukupnu izloženost. Ako se primjerice za indikator uzima ukupni prihod, tada će banka određeni postotak ukupnog prihoda utvrditi kao minimalni iznos kapitala za pokriće operativnog rizika. Taj se postotak naziva «**alfa faktor**». Prema istraživanjima koje je obavljao Bazelski komitet

¹⁴ Usporedi: Bessis, J., (1999.), Risk Management, Richard D. Irwin, Inc., Boston

¹⁵ Overview of The New Basel Capital Accord, str. 27

banke su prosječno obračunavale približno 20% minimalno potrebnog kapitala za pokriće operativnog rizika¹⁶.

Po **standardiziranom pristupu** bančina aktivnost dijeli se na nekoliko poslovnih segmenata, primjerice stanovništvo, poduzeća, banke, država itd. Za svaki poslovni segment utvrđuje se poseban fiksni postotak koji se naziva «**beta faktor**» i njime se utvrđuje potreban kapital za pokriće operativnog rizika u tom segmentu bančinog poslovanja.

Pristup internog mjerenja omogućava banci da temeljem interne statistike i izračunavanja vjerojatnosti pojavljivanja gubitaka u pojedinim dijelovima poslovanja utvrđuje rizične vrijednosti za svaki segment poslovanja na koje se onda primjenjuje fiksni postotak koji se naziva «**gama faktor**».

Za očekivati je, da će hrvatske banke postupno razvijati metodologiju mjerenja operativnog rizika i prvo primijeniti pristup temeljnog indikatora, zatim standardizirani pristup i konačno pristup internog mjerenja, u uvjerenju, da će na taj način smanjiti razinu potrebnog kapitala za pokriće operativnog rizika.

5.2. Nadzor nad adekvatnošću kapitala

Budući da se pretpostavlja da će banke postupno razrađivati, usvajati i primjenjivati vlastite sustave za mjerenje kreditnog, tržišnog i operativnog rizika i na taj način nastojati afirmirati pojedinačni rizični profil banke, prijeti opasnost da se razina potrebnog kapitala smanji. U slučaju nastalih problema takva bi situacija ugrozila stabilnost ne samo pojedine banke, već i ukupnog bankovnog sustava. Zato je Bazelski komitet usvojio četiri načela supervizijskog nadzora bankovnog sustava¹⁷ kojima se postavljaju obveze bankama i supervizorima.

Prvo, banke trebaju imati utvrđene politike i procedure za procjenu ukupnog kapitala potrebnog za zaštitu od nastupanja mogućih rizika u poslovanju kao i strategije održavanja razine tog kapitala.

Drugo, supervizori trebaju vrednovati i nadzirati bančine interne sustave procjene rizika, provođenje usvojenih metodologija i poduzimati odgovarajuće mjere, ukoliko uprava banke ne upravlja rizicima na zadovoljavajući način, pa prijeti opasnost da će neočekivani gubici ugroziti kapital banke.

Treće, supervizori očekuju da će banke poslovati iznad razine potrebnog kapitala i da će imati sposobnost da od banaka traže održavanje razine kapitala iznad minimuma. U tom smislu središnje banke mogu utvrditi stope minimalne adekvatnosti kapitala više od one koju preporučuje Bazelski komitet. Isto tako stopa adekvatnosti kapitala pojedine banke koja je veća od propisane može biti jedan od indikatora sigurnosti i kvalitete banke.

¹⁶ Ibidem

¹⁷ Ibidem

Četvrto, očekuje se da supervizori prate poslovanje svake banke te interveniraju u ranoj fazi ukoliko utvrde da se stopa adekvatnosti kapitala smanjuje. Brza akcija supervizora treba spriječiti opadanje kapitala ispod potrebnog minimuma i približavanje banke zoni insolventnosti.

Primjenjujući u praksi navedena četiri načela poslovne banke, svaka pojedinačno, i središnja banka kao njihov supervizor osigurat će stabilan i pouzdan bankovni sustav.

5.3. Tržišna disciplina

Bazelski komitet je na temu tržišne discipline publicirao u siječnju 2001. godine zaseban, konzultativan dokument¹⁸ koji na detaljan način objašnjava primjenu novih standarda u ovom području i koji će biti okosnica konačnog dokumenta o tržišnoj disciplini. Prijedlog konačnog dokumenta očekuje se do kraja 2003. godine.

Temeljna svrha uvođenja standarda tržišne discipline je povećanje transparentnosti i usporedivosti izvješćivanja u bankovnim sustavima. Struktura standarda koncipirana je na tri ključna područja: (1) kapital, (2) izloženost rizicima i procjena rizika i (3) adekvatnost kapitala.

Kapital

Banka treba najmanje jednom godišnje, ali i češće ako je moguće, objaviti visinu i strukturu jamstvenog kapitala kao i informacije o računovodstvenim politikama kojima je utvrđeno vrednovanje aktive, priznavanje prihoda i formiranje raznih oblika rezervi. Informacije o iznosu, dijelovima i značajkama kapitala pružaju sudionicima na tržištu sliku sposobnosti banke za apsorpciju mogućih gubitaka proizašlih iz poslovanja.

Izloženost rizicima i procjena rizika

Banka treba javno objaviti informacije o vlastitoj izloženosti pojedinim rizicima te strategijama za njihovim upravljanjem. Informacije koje se daju sudionicima na tržištu moraju nedvojbeno ukazati kako banka identificira, mjeri i upravlja rizicima, i to pojedinačno i agregatno.

Adekvatnost kapitala

Obznanjivanje podataka o adekvatnosti kapitala sudionicima na tržištu pruža poveznicu između podataka objavljenih o kapitalu i njegovom izračunavanju i onih o izloženosti i procjeni rizika. Banka treba najmanje jednom godišnje javno objaviti svoj koeficijent adekvatnosti kapitala i druge bitne informacije o kapitalnoj adekvatnosti. Informacije trebaju obuhvatiti opis strategije formiranja kapitala i metodologiju izračuna adekvatnosti kapitala u potpori sadašnjem i budućem poslovanju uključujući i informacije u vezi izrade plana za slučaj nevolje. Obznanjivanje informacija treba biti sukladno metodologiji koju propisuju Bazelski standardi.

¹⁸ Usporedi: Part 4. The Third Pillar – Market Discipline, www.bis.org/publ/bcbcsca10.pdf

Sagledavajući koncept promjena Bazelskih standarda o kapitalu i njihov utjecaj na poslovanje hrvatskih banaka može se reći:

- da je izračun jamstvenog kapitala neznatno promijenjen (uvedene su nove dodatne opće rezerve koje moraju formirati banke s godišnjim rastom aktive većim od 20% i nešto su drugačije odbitne stavke od jamstvenog kapitala prilikom ulaganja banaka u druge financijske institucije);
- da je izračun kreditnim rizikom ponderirane aktive minimalno promijenjen, ali se bankama pruža mogućnost napuštanja obvezne metodologije propisane od HNB-a i primjene vlastitih, odnosno internih metoda, sukladno rizičnom profilu svake banke, čije bi uvođenje trebalo smanjiti potreban kapital alocirani za kreditni rizik;
- da je uveden obvezan izračun tržišnih rizika (valutni, kamatni i ostali) i operativnog rizika što je dodatni zahtjev bankama u osiguranju potrebnog jamstvenog kapitala, te da će banke u tom segmentu primjenjivati prvo jednostavnije a kasnije složenije metode procjene rizika;
- da će se koeficijent adekvatnosti jamstvenog kapitala banaka smanjiti radi šireg obuhvata i sagledavanja rizičnosti, što će od banaka zahtijevati povećanje potrebnog jamstvenog kapitala;
- da će jamstveni kapital banke povećavati prvenstveno iz raspodjele dobiti ili izdavanjem hibridnih i podređenih financijskih instrumenata, a ne povećanjem dioničkog kapitala, budući da su hrvatske banke gotovo u cijelosti u stranom vlasništvu¹⁹;
- da se od banaka zahtijeva obznanjivanje modela koje koriste u izračunavanju kapitaliziranosti vlastitog poslovanja kao preduvjeta njihove sigurnosti i stabilnosti, a što će biti javno prezentiranje podataka, ali i prezentiranje (ne)razvijenosti primjene različitih sofisticiranih modela procjene i upravljanja rizicima i prezentiranje (ne)stručnosti zaposlenika i uprava banaka;
- da će hrvatske banke, upravo zato što su uglavnom u stranom vlasništvu, biti vjerojatno poticane u korištenju novih modela upravljanja rizicima, ali samo u onoj mjeri u kojoj implementacija novih ili razvoj postojećih neće ugroziti razinu profitabilnosti s kojom one danas posluju;
- da se od HNB-a kao središnje banke i supervizora banaka u Hrvatskoj zahtijeva kvalitetna verifikacija novih modela procjene i upravljanja rizicima koje će banke implementirati i učinkovit nadzor primjene novih metoda, ali i brza intervencija radi sprječavanja pada minimalne adekvatnosti pojedine banke i ulaska takve banke u zonu insolventnosti, što znači, da su zadaci i odgovornost HNB-a znatno veći i složeniji nego do sada.

¹⁹ Krajem 2002. godine udjel aktive banaka u pretežito stranom vlasništvu u ukupnoj aktivi hrvatskih banaka bio je 90,2%. (Prema: HNB, (2003.), Bilten o bankama, broj 6, str. 15.). Visoko profitabilna trgovačka društva, u pravilu, ne mijenjaju i ne šire vlasničku strukturu. Pretpostavlja se, da niti sadašnjim vlasnicima hrvatskih banaka to nije u interesu.

Dakle, dodatni zahtjevi za kapitalom za pokriće tržišnih i operativnih rizika kao i daljnji rast financijskog potencijala i aktive hrvatskih banaka djelovat će u narednim godinama na smanjenje stope adekvatnosti jamstvenog kapitala. Radi smanjenja potrebnog kapitala za pokriće kreditnog i novih rizika (tržišni, operativni i drugi), ali i radi prestiža na tržištu, banke će nastojati implementirati nove vlastite modele procjene rizika. HNB ima vrlo zahtjevan i složen zadatak nadziranja ovih procesa i pravovremene intervencije radi održavanja stabilnosti financijskog sustava Hrvatske.

6. Zaključak

- (1) Banke su institucije koje pretežito posluju s tuđim prikupljenim i pribavljenim sredstvima, a manji dio čine vlastiti izvori: dionički kapital i razni oblici rezervi. U slučaju propasti banke štetu trpe prvo dioničari koji gube uloženi kapital, ali znatno više vjerovnici i deponenti banke. K tome treba dodati, da se eventualni problemi i nestabilnost u jednoj banci progresivno šire na cjelokupni bankovni sustav i gospodarstvo. To su razlozi zašto banke nisu samo obična trgovačka društva, već financijske institucije koje se smatraju «javnim dobrom» i nad čijim poslovanjem se provodi poseban nadzor radi sprječavanja propasti pojedine banke i destabilizacije financijskog sustava.
- (2) Banke ulažu sredstva u kreditne i nekreditne plasmane fizičkim i pravnim osobama da bi ih prema ugovorenim rokovima zajedno s obračunatim kamatama i naknadama naplatile. Korisnici kredita i izdavatelji vrijednosnih papira iz objektivnih ili subjektivnih razloga, ponekad dolaze u situaciju nemogućnosti ispunjenja ugovornih obveza prema bankama. To znači, da je svako ulaganje više ili manje rizično. Osim s rizikom naplate potraživanja, banke se u svojem poslovanju suočavaju s nenadanim promjenama valutnih tečajeva, kamatnih stopa, cijena vrijednosnica itd., dakle s mnoštvom svakodnevnih rizika, koji mogu uzrokovati nepovoljne učinke na račun dobiti i gubitka, novčane tijekove i vrijednost banke.
- (3) Da bi se banke mogle zaštititi od nepovoljnih učinaka raznovrsnih rizika trebaju ih prethodno identificirati, mjeriti i njima upravljati. Međutim, rizike nije uvijek moguće predvidjeti i njihov štetni utjecaj eliminirati i zato banke moraju imati dostatan jamstveni kapital, iz kojeg će moći pokriti neočekivane gubitke ukoliko tekući prihodi nisu dostatni, i dalje redovno poslovati.
- (4) Jamstveni kapital banke je računska a ne knjigovodstvena kategorija i predstavlja zbroj osnovnog i dopunskog kapitala umanjen za odgovarajuće odbitne stavke. Osim pokrića neočekivanih gubitaka u poslovanju, funkcije jamstvenog kapitala su: osnivanje banke, za što treba minimalno 40 milijuna kuna u novčanom obliku, pribavljanje novčanih sredstava za redovno poslovanje, zaštita vjerovnika u slučaju likvidacije odnosno stečaja banke i regulativna funkcija, jer je jamstveni kapital osnovica prema kojoj se izračunavaju različiti parametri u poslovanju banke.
- (5) Republika Hrvatska je prihvatila međunarodne računovodstvene standarde, a u bankovnu regulativu ugrađuje postavke međunarodnih bankovnih standarda koje u obliku preporuka donosi Bazelski komitet.

- (6) Najnovije izmjene Bazelskih standarda proširuju regulativnu funkciju, odnosno koeficijent adekvatnosti kapitala u smislu, da on treba biti dostatan ne samo za apsorpiranje kreditnog rizika, već i tržišnog, operativnog i drugih rizika. To će zahtijevati od hrvatskih banaka (1) savladavanje metodologije mjerenja i upravljanja valutnim, kamatnim i ostalim rizicima i (2) povećanje potrebnog jamstvenog kapitala. Ukoliko se kapital ne poveća, smanjit će se koeficijent adekvatnosti.
- (7) Bazelski standardi omogućuju bankama uspostavljanje i primjenu vlastitih ili internih metoda za mjerenje rizika kojima bi trebalo uvažiti specifičnosti poslovanja pojedine banke i afirmaciju njenog rizičnog profila. Pretpostavlja se, da bi izračunavanje potrebnog jamstvenog kapitala primjenom internih metoda pokazalo manji iznos kapitala u odnosu na izračun uobičajenim standardnim metodama. Da bi se očuvala sadašnja razina jamstvenog kapitala središnja banka je zadužena za (1) vrednovanje modela izračunavanja rizika, (2) nadziranje primjene uspostavljenih modela u praksi te (3) brzu intervenciju ukoliko utvrdi, da se adekvatnost jamstvenog kapitala smanjuje i banka približava zoni insolventnosti. Zadatak je HNB-a kao supervizora u Hrvatskoj na vrijeme poduzeti potrebne korake, spriječiti moguću propast banke i očuvati sigurnost i stabilnost financijskog sustava.
- (8) Poslovne banke dužne su obznaniti sudionicima na tržištu na koji su način formirale jamstveni kapital, kako identificiraju, mjere i upravljaju rizicima, koliki su potencijalni gubici po pojedinim vrstama rizika, kakva je sadašnja i planirana adekvatnost jamstvenog kapitala i druge relevantne podatke i informacije o sadašnjem poslovanju i planovima u narednom razdoblju.
- (9) Očekuje se, da će hrvatske poslovne banke postupno (1) implementirati raznovrsne sofisticirane metode identificiranja, mjerenja i upravljanje rizicima kako bi smanjile izračunati jamstveni kapital potreban za apsorpciju ne samo kreditnog već i ostalih rizika, (2) prezentirati razvijenost modela upravljanja rizicima i stručnost zaposlenika i uprave banke i (3) obznaniti informacije temeljem kojih sudionici na tržištu mogu donijeti sud o sigurnosti i stabilnosti svake banke pojedinačno.

Literatura

1. Bessis, J., (1999.), Risk Management, Richard D. Irwin, Inc., Boston
2. Jakovčević, D., (2002.), Suvremeni pristup kvantificiranju rizika u funkciji stabilnosti bankovnog sustava, Računovodstvo, revizija i financije, broj 11, Zagreb
3. Jurman, A., (1995.), Politika formiranja optimalne strukture izvora financiranja u hrvatskim bankama, Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Rijeka, Vol. 13, broj 1, Rijeka
4. Jurman, A., (1998.), Jamstveni kapital banaka, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 19, br 1, Rijeka
5. Saunders, A., (2000.), Financial Institutions Management, Irwin McGraw-Hill, Boston etc.

6. Sinkey, J., (2000.), Commercial Bank Financial Management, Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey
7. Overview of The New Basel Capital Accord, Basle Committee on Banking Supervision, Basle, 2001., .
8. Part 4. The Third Pillar – Market Discipline, www.bis.org/publ/bcbsca 10.pdf
9. Zakon o bankama, Narodne novine, broj 84/2002.
10. Odluka o adekvatnosti kapitala banaka, Narodne novine, broj 17/2003.
11. Odluka o klasifikaciji plasmana i potencijalnih obveza banaka, Narodne novine, broj 17/2003.
12. Odluka o ograničavanju izloženosti banaka valutnom riziku, Narodne novine, broj 17/2003.
13. HNB, (2003.), Bilten o bankama, br. 6.

*Antun Jurman*¹

REGULATORY CAPITAL OF CROATIAN BANKS IN THE LIGHT OF NEW BASLE CAPITAL ACCORD

ABSTRACT

The autor defines the term and the way of forming bank regulatory capital and points out its fundamental functions: setting up a bank, creditor's protection in case of bank liquidation, coverage of unexpected losses and regulatory function. The article also deals with capital valuation and structure, as well as capital adequacy ratio of Croatian banks within several years. In addition, the article is focused on analysing New Basle Capital Accord on capital earning capacity, working out capital adequacy ratio including credit, market, operating and other risks, competency and obligations of the Croatian National Bank as supervisor of banks, market discipline as well as adaptability of Croatian banks to new regulations.

Key words: bank, bank capital, functions of regulatory capital, Basle capital accord

¹ Full Professor of the Faculty of Economics University of Rijeka